

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ХОРТИЦЬКА
НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук
Кафедра психології та соціальної роботи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему «ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА
СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІВЧАТ-ПІДЛІТКІВ»

Виконала студентка: 4 курсу
освітньо-професійна програма Соціальна педагогіка
спеціальність 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

А. Ю. Юренко

(ініціали та прізвище)

Керівник доцент кафедри психології та соціальної роботи,
к. соц. н., доцент Мосаєв Ю. В.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент в.о. завідувача кафедри психології
НУ «Запорізька політехніка»,
к. пед. н., доцент Коваль В. О.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра: 53 с., 3 рис., 1 табл., 35 джерел, 3 додатки.

Об'єкт дослідження: процес соціалізації дівчат-підлітків.

Предмет дослідження: технології соціально-педагогічної роботи з корегування негативного впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків.

Мета дослідження: дослідження впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків та розробка рекомендацій для подолання їх негативних наслідків.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз наукової та методичної літератури; систематизація та узагальнення; контент аналіз літератури; емпіричні: опитування «Поширеність гендерних стереотипів» (Т. Говорун, О. Кікінежді); методика «Дослідження гендерних схем особистості методом семантичного диференціала» (О. Кустової); соціологічне інтерв'ю.

У роботі досліджено особливості та специфіку впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків та оцінено особливості їх негативного впливу на формування особистості сучасних дівчат-підлітків в період їх становлення в рамках сучасного суспільства.

Практичне значення дослідження полягає у вивченні впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків. В рамках роботи розроблено рекомендації, спрямовані на подолання негативного впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків.

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ, ДІВЧАТА-ПІДЛІТКИ, НАСТАВНИЦТВО, СЕЛФ КОУЧИНГ, СОЦІАЛІЗАЦІЯ

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлена особливістю впливу гендерних стереотипів на соціалізацію. Гендерний стереотип базується на повсякденному функціонуванні суспільства, під стереотипом розуміють спрощене, найчастіше помилкове твердження характерне для соціального об'єкта.

Гендерні стереотипи є актуальною темою в сучасному світі, оскільки вони можуть впливати на формування особистості, самооцінку та майбутнє дівчини. В підлітковому віці закладаються соціальні норми її поведінки та стандарти функціонування в рамках суспільства, зокрема в аспекті взаємодії з різними соціальними інституціями. Підлітковий вік для дівчат це формування поведінкових ритуалів в сфері відображення власного образу у відносинах з іншими дівчатами та хлопцями. Цей період життя формує значну кількість стереотипних дівочих комплексів. Багато дівчат стикаються з невпевненістю у собі через зовнішній тиск щодо ідеалів краси, які нав'язують медіа та соціальних мережі. Підлітки, порівнюючи себе з відретушованими фотографіями блогерів, моделей або знаменитостей, можуть відчувати невдоволення власною зовнішністю, що веде до зниження самооцінки та виникнення комплексів. Соціальні мережі створюють ілюзію ідеального життя, де кожен виглядає бездоганно, що може викликати відчуття меншовартості та навіть провокувати розвиток розладів харчової поведінки (анорексії, буліміїтощо). Окрім зовнішнього впливу медіа, дівчата також зіштовхуються з тиском з боку однолітків. У шкільному середовищі чи колі друзів існує тенденція оцінювати людей за зовнішністю, що може призводити до булінгу або соціального виключення тих, хто не відповідає «ідеальним» стандартам. Гендерний стереотип призводить до дискримінації, підривають можливості людини та проблематизують допустимість поведінки.

Гендерні стереотипи є одним із найбільших бар'єрів у процесі соціалізації дівчат-підлітків. Вони обмежують можливості для самовираження, впливають на

вибір професії, формують нереалістичні очікування щодо ролі жінки в суспільстві.

Актуальність розглянутої проблематики визначила вибір теми кваліфікаційної роботи у такій редакції: «Вплив гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків».

Об'єкт дослідження: процес соціалізації дівчат-підлітків.

Предмет дослідження: технології соціально-педагогічної роботи з корегування негативного впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків.

Мета дослідження: дослідження впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків та розробка рекомендацій для подолання їх негативних наслідків.

Завдання дослідження:

1. Здійснити теоретичний аналіз впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків.
2. Проаналізувати вітчизняний та закордонний досвід корегування негативного впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків.
3. Розробити методологію емпіричного дослідження.
4. Провести емпіричне дослідження впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків та проаналізувати його результати.
5. Розробити рекомендації щодо вдосконалення соціально-педагогічної роботи в сфері профілактики негативного впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз наукової та методичної літератури; систематизація та узагальнення; контент-аналіз літератури; емпіричні: опитування «Поширеність гендерних стереотипів» (Т. Говорун, О. Кікінежді); методика «Дослідження гендерних схем особистості методом семантичного диференціала» (О. Кустової); соціологічне інтерв'ю.

Практичне значення дослідження полягає у вивченні впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків. В рамках роботи розроблено

рекомендації, спрямовані на подолання негативного впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків.

Експериментальною базою дослідження визначено школу моделей «Персона», м. Одеса.

Методологічною основою дослідження стали роботи М. Чорнодон [25], R. Devroe [27], C. Nater [28], M. Eisend [29], F. Beroíza-Valenzuela [31], A. Omoruan [34].

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на XXIII Міжнародній науково-практичній конференції «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики» (м. Київ, 29–30 листопада 2023 р.).

Публікації. Мосаєв Ю. В., Юренко А. Ю. Гендерні особливості адаптації ВПО до нових умов життя. *Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики* : тези доповідей XXIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 29–30 листопада 2023 р.). У II част. Ч. I. Київ : Університет «Україна», 2023. С. 436–438.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи 53 сторінки, з яких основний текст складає 45 сторінок. Список використаної літератури складає 35 джерел.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання бакалаврського дослідження було досягнуто поставленої мети дослідження впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків та розробка рекомендацій для подолання їх негативних наслідків.

На основі теоретичного аналізу було з'ясовано, що гендерні стереотипи мають значний вплив на формування особистості дівчат у підлітковому віці, обмежуючи їхню самореалізацію, знижуючи рівень самооцінки та формуючи уявлення про «прийнятні» соціальні ролі. Особливо небезпечними є стереотипи, які нав'язують традиційні уявлення про пасивність, поступливість і другорядність жіночої ролі в суспільстві.

Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду показав, що ефективною формою профілактики негативного впливу стереотипів є комплексна соціально-педагогічна робота, яка поєднує елементи психопросвіти, наставництва, коучингу, тренінгових програм та активного залучення батьків і освітнього середовища.

У межах дослідження було розроблено методологію емпіричного вивчення впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків, яка включала анкетування, інтерв'ювання та спостереження. Проведене емпіричне дослідження підтвердило наявність впливу гендерних стереотипів на самооцінку, вибір життєвих орієнтирів та соціальні ролі дівчат-підлітків.

На підставі отриманих результатів було запропоновано низку практичних рекомендацій щодо вдосконалення соціально-педагогічної роботи в напрямку профілактики негативного впливу гендерних стереотипів. До таких рекомендацій належать: впровадження тренінгових програм з розвитку критичного мислення та особистісної впевненості, залучення коучингових і наставницьких практик, посилення співпраці між фахівцями (психологами, педагогами, соціальними працівниками) та батьками.

Загалом результати дослідження засвідчують важливість цілеспрямованої профілактичної та виховної діяльності, спрямованої на формування у дівчат підліткового віку позитивного образу «Я», усвідомлення власної цінності, здібностей і права на вільний вибір шляху розвитку незалежно від соціальних стереотипів.

Результати нашого кваліфікаційного дослідження свідчать про перспективність розробки технології спрямованих на зменшення негативного впливу гендерних стереотипів на соціалізацію дівчат-підлітків. Зазначене проблемне поле може стати перспективним для студентів-дослідників та молодих вчених в сфері оцінки негативного впливу гендерних стереотипів на формування особистості дівчат-підлітків. Зазначена проблема є актуальною та вимагає додаткового висвітлення в нових наукових дослідженнях з соціальної роботи, соціології, психології та вікової педагогіки.